

Universiteit Utrecht

Persoonlijkheid en Conflict in Broer/Zus-Relaties van Adolescenten

Berber C. M. Smit

3273768

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Begeleiding: dr. Kirsten L. Buist, Project 10

Tweede beoordelaar: dr. Marjolijn Vermande

Samenvatting

Introductie In dit onderzoek is het verband tussen persoonlijkheid en conflict in broer/zus-relaties onderzocht en of er een verschil is tussen homogene en heterogene paren. Verwacht werd dat positieve persoonlijkheidskenmerken (vriendelijkheid, emotionele stabiliteit, zorgvuldigheid en openheid voor ideeën) zouden samenhangen met minder conflict. Meer negatieve of ambigue persoonlijkheidskenmerken (extraversie) zouden samenhangen met meer conflict. **Methode** Er hebben 886 brugklassers ($N=427$ jongens en $N=459$ meisjes), vragenlijsten ingevuld met vragen over hun persoonlijkheid (QBF) en over de mate van conflict (SRQ) in hun broer/zus-relaties. **Resultaten** De vijf persoonlijkheidskenmerken verklaarden samen 8,5% van het conflict in broer/zus-relaties. Tegen de verwachting in hing extraversie niet significant samen met conflict. Vriendelijkheid, zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit bleken alle drie persoonlijkheidskenmerken die, volgens de verwachtingen, een negatief verband hadden met conflict. Tegen de verwachting in bleek openheid van ideeën positief samen te hangen met conflict. Om te onderzoeken of er een verschil is tussen homogene en heterogene broer/zus-paren zijn er interactie-effecten toegevoegd aan de regressieanalyse. Tegen de verwachting in werd het verband tussen persoonlijkheidskenmerken en conflict niet significant gemodereerd door seksecombinatie. **Discussie** Verschillende verklaringen worden gegeven voor het vinden van de resultaten. Voor een meer efficiënte preventie en begeleiding is deze kennis van deze voorspellers van conflict in de broer/zus-relatie van adolescenten van belang.

Abstract

Aim In this study associations between personality and conflict in sibling relationships were examined as well as possible effects for gender combination. We expected positive personality traits (agreeableness, emotional stability, conscientiousness and openness to experience) would be related to less conflict. More negative or ambiguous personality traits (extraversion) were expected to relate to more sibling conflict. **Method** A total of 886 students from junior high ($N=427$ boys and $N=459$ girls), filled in questionnaires about their personality (QBF) and about the extent of conflict (SRQ) in their sibling relationships. **Results** The five personality traits explained 8,5% of conflict in sibling relationships. Against expectations extraversion was not related to conflict. Agreeableness, conscientiousness and emotional stability, all three showed a negative association with conflict. Against expectations openness to experience showed a positive association with conflict. To examine if there was a difference between same-sex and mixed-sex siblings, interaction effects were added to the

regression analysis. Against expectations no significant interaction-effects between personality and gender combination were found. **Discussion** Various explanations were given for the different results that were found. In order to tend to an efficient prevention and support program, knowledge about these predictors is essential.

Keywords: personality traits, Big Five, Conflict, gender combination

Verband tussen Persoonlijkheid en Conflict in Broer/Zus-Relaties van Adolescenten

Onderzoek naar persoonlijkheid heeft in de afgelopen twee decennia een nieuwe impuls gekregen door consensus over hoe de verschillende persoonlijkheidskenmerken ingedeeld kunnen worden. De meeste studies wijzen uit dat er gebruik gemaakt wordt van het model voor vijf verschillende persoonlijkheidskenmerken, de Big Five (DeYoung, Quilty, & Peterson, 2007; Prinzie, Stams, Deković, Reijntjes, & Belsky, 2009). De Big Five zijn: I. Extraversie, II. Vriendelijkheid, III. Zorgvuldigheid, IV. Emotionele stabiliteit en V. Openheid voor ideeën (Caspi, Roberts & Shiner, 2005; McCrae & Costa, 1989). Extraversie wordt gedefinieerd door sociabiliteit, assertiviteit en spraakzaamheid. Vriendelijkheid is behulpzaam zijn, coöperatief en sympathiek zijn tegen anderen. Zorgvuldigheid wordt als volgt toegelicht: men is gedisciplineerd, georganiseerd en prestatiegericht. Emotioneel stabiele mensen zijn tevreden met zichzelf, ontspannen en weinig emotioneel. Als laatste wordt openheid voor ideeën gedefinieerd als het hebben van een sterke intellectuele nieuwsgierigheid en een voorkeur voor variatie en noviteiten (Komarraju, Karau, Schmeck, & Avdic, 2011).

De persoonlijkheidskenmerken van de Big Five kunnen onderverdeeld worden in positieve en negatieve persoonlijkheidskenmerken. Positieve kenmerken zijn vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën. Extraversie wordt gekarakteriseerd als negatieve persoonlijkheidskenmerk (Egan, 2008; Saulsman & Page, 2004).

Uit onderzoek is gebleken dat er een relatie is tussen deze vijf persoonlijkheidskenmerken en broer-/zusrelaties (Brody, 1998; Kramer & Bank, 2005; Lanthier, 2007). Bevolkingsonderzoeken wijzen uit dat bijna 90% van de populatie van de Westerse wereld een broer of zus heeft (een halfbroer of -zus, geadopteerd, een stiefbroer of -zus of een biologische broer/zus). Broer/zus-relaties zijn vaak de langst durende relaties die aangegaan worden in een mensenleven, doordat de relaties vaak beginnen op een jonge leeftijd en daarmee hun hele leven kunnen duren (Cicirelli, 1980).

Broer/zus-relaties dragen bij aan een harmonieus of disharmonieus gezinsleven en aan de ontwikkeling van het individuele kind binnen het gezin. De kwaliteit in broer/zus-relaties kan onderverdeeld worden in twee belangrijke graadmeters, namelijk warmte en conflict (Brody, 1998). Het huidige onderzoek zal zich richten op conflict. Conflicten in broer/zus-relaties worden bepaald door de mate waarin broers en zussen met elkaar bakkeleien, ruziën en het onderling strijd hebben (Sanders, 2004). Conflicten binnen broer/zus-relaties komen even vaak voor als lachen, humor en vriendelijkheid tussen de broer/zus-paren (Dunn, 1988).

In tegenstelling tot de negatieve klank van conflict, kan de aanwezigheid van conflict binnen broer/zus-relaties voor mogelijke voordelen zorgen, bijvoorbeeld de mogelijkheid tot meer empathie kunnen tonen jegens de ander en het vermogen om verschillende perspectieven in te nemen (Dunn & Brown, 1994; Dunn & Slomkowski, 1992). Tevens hebben broers of zussen, bij wie sprake is van conflict onderling, meer oefening met elkaar in sociale onderhandelingen. Dit zorgt bij hen voor een beter probleem- en conflictoplossend vermogen (Azmitia & Montgomery, 1993; Campione-Barr & Smetana, 2010).

Ondanks eerder genoemde voordelen in ontwikkeling van verschillende (sociale) vaardigheden, kunnen vooral dwingende, onopgeloste en intense conflicten binnen broer/zus-relaties in de vroege en midden adolescentie leiden tot psychologische, gedragsmatige en academische problemen, zoals afwijzing door leeftijdgenoten en delinquent gedrag (Bank, Burraston, & Snyder, 2004; Cohen, 2004). Eveneens hebben broers of zussen, die in een conflictueuze relatie broer/zus-relatie zitten, ook vaak een conflictueuze relatie met hun leeftijdgenoten (Stormshak, Bellanti, & Bierman, 1996). Broer/zus-relaties met veel conflict hebben een minder goede kwaliteit vriendschappen in vergelijking met broers of zussen die een warme broer/zus-relatie hebben (Lockwood, Klitzmann, & Cohen, 2001; McCoy, Brody, & Stoneman, 1994). Gezien de mogelijk negatieve effecten van conflict in broer/zus-relaties is het van belang om te kijken welke factoren hierop van invloed zijn, één van deze factoren is persoonlijkheid (Milevsky, 2004, Milevsky, 2013, & Riggio, 2001).

Onderzoeken naar broer/zus-relaties laten een verband zien tussen deze relaties en de persoonlijkheid van de broers en zussen (Furman & Lanthier, 1996; Lanthier, 2007). Onderzoek naar dit verband suggereert dat persoonlijkheid een grote rol speelt in hoe broers en zussen met elkaar kunnen opschieten. Broers en zussen die hoger scoorden op vriendelijkheid hadden minder conflicten en rivaliteit (Graziano & Eisenberg, 1997; Lanthier, 2007). Wanneer broers en zussen hogere scores aangaven voor extraversie hadden zij meer conflict. Een hoge score op de persoonlijkheidskenmerken van openheid voor ideeën, emotionele stabiliteit en zorgvuldigheid zorgde voor een broer/zus-relatie met minder conflict (Lanthier, 2007).

Uit onderzoek naar sekseverschillen komt naar voren dat homogene broer/zus-paren, (broer/zus-paren van hetzelfde geslacht) meer kans hebben om meer met elkaar gemeen te hebben, bijvoorbeeld interesses en hobby's, dan heterogene (broer/zus-paren met verschillende geslacht) paren (Noller, 2005). In onderzoek naar sekseverschillen worden echter tegengestelde resultaten gevonden betreft conflict tussen homogene en heterogene broer/zus-paren. Enerzijds wordt genoemd dat heterogene broers/zus-paren meer conflict en

minder intimiteit laten zien dan homogene broer/zus-paren (Dunn & Kendrick, 1981; Furman & Buhrmester, 1985). Anderzijds wordt in recenter onderzoek gerapporteerd dat heterogene paren minder rivaliteit en conflict laten zien dan homogene paren.

Er worden niet alleen verschillen gevonden in onderzoek naar broer/zus-relaties bij homogene en heterogene paren, maar ook bij onderzoeken naar sekseverschillen in persoonlijkheid. Meisjes scoren hoger op de persoonlijkheidskenmerken van vriendelijkheid, zorgvuldigheid en openheid voor ideeën, terwijl jongens hoger op extraversie en emotionele stabiliteit scoren (Roberts, Walton, Vlechtbauer, 2006; Vecchione, Alessandri, Barbaranelli, & Caprara, 2012). Deze studies over sekseverschillen geven geen direct verband aan over seksecombinatie in persoonlijkheid.

In het verleden is er echter geen onderzoek gedaan naar sekseverschillen als moderatiefactor in het verband tussen persoonlijkheid en conflict in broer/zus-relaties. Kortom, er zijn mogelijk verschillen tussen homogene en heterogene paren in conflict en in persoonlijkheid. Of het verband tussen persoonlijkheid en conflict ook mogelijk verschillend is voor homogene en heterogene paren is echter nog nauwelijks onderzocht. Om deze reden zal deze vraag in de huidige studie onderzocht worden.

Conflict in broer/zus-relaties kan negatieve effecten hebben op het functioneren van kinderen en adolescenten. Het is dus van belang om te kijken welke factoren hierop van invloed zijn. De rol van persoonlijkheid is nog erg onderbelicht. Als hier meer duidelijkheid over ontstaat kunnen (ouders van) adolescenten met bepaalde, eventueel meer 'risicovolle', persoonlijkheidskenmerken ondersteund worden om zo toch een kwalitatief goede broer/zus-relatie te ontwikkelen.

Op basis van geraadpleegde studies zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld: **I:** Is er een verband tussen de vijf persoonlijkheidsfactoren en conflict in de broer/zus-relaties van adolescenten? **II:** Is het verband tussen de vijf persoonlijkheidskenmerken en conflict in de broer/zus-relaties van adolescenten hetzelfde voor homogene (broer-broer en/of zus-zus) en heterogene (broer-zus) broer/zus-paren? Er werd verwacht dat (1) Positieve persoonlijkheidskenmerken, emotionele stabiliteit, openheid voor ideeën, vriendelijkheid en zorgvuldigheid, samenhangen met minder conflict in broer/zus-relaties, (2) Negatieve persoonlijkheidskenmerken, extraversie, samenhangen met meer conflict en (3) De modererende rol van seksecombinatie in het verband tussen persoonlijkheid en conflict in broer/zus-relaties is nog niet onderzocht. Het is daarom niet mogelijk om een gerichte verwachting hierover uit te spreken.

Methode

Participanten en procedure

Er hebben 886 brugklassers, waarvan 427 jongens (48,2%) en 459 meisjes (51,8%), vragenlijsten ingevuld met vragen over onder andere hun persoonlijkheid en over de mate van conflict in hun broer/zus-relaties. De gemiddelde leeftijd van de adolescenten was $M=12.48$ jaar met $SD=.58$ (range 11-14 jaar). In totaal rapporteerden 400 jongeren (50,7%) over de relatie met hun broer en 389 (49,2%) over de relatie met hun zus. Er waren 372 homogene paren (47,4%) en 412 heterogene paren (52,6%).

De adolescenten zijn met een selecte steekproef op vijf verschillende middelbare scholen, niveaus VMBO-T tot en met VWO en verspreid over midden- en zuid Nederland, geworven door studenten van de Universiteit Utrecht. Nadat scholen hadden toegezegd mee te willen doen aan het onderzoek kregen brugklassers een brief mee naar huis voor hun ouders waarin informatie over het onderzoek gegeven werd. Middels een antwoordstrook konden hun ouders, door middel van *passive consent*, aangeven wanneer ze wilden dat hun kinderen niet zouden meedoen aan het onderzoek. Tijdens mentoruren werden de vragenlijsten veelal onder begeleiding van een mentor en studenten van de Universiteit Utrecht ingevuld. Dit duurde ongeveer een uur.

Meetinstrumenten

Persoonlijkheid. Om de persoonlijkheid van de respondent te meten is er gebruik gemaakt van de Quick Big Five Personality Questionnaire (QBF; Vermulst & Gerris, 2005). De QBF bestaat uit vijf subschalen, extraversie, nauwgezetheid, aardigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën. Respondenten beantwoordden 30 items, vijf items per schaal, over hoe ze zijn, op een 4-punts Likert-schaal. Op deze antwoordcategorieën gaven zij aan in hoeverre zij het eens waren met deze items (1= *klopt helemaal niet* en 4= *klopt helemaal wel*). Elk item bevat twee beschrijvende zelfstandige naamwoorden (bijvoorbeeld *fantasierijk, vol verbeelding*) waarop de adolescent één van de vier antwoordcategorieën kan aankruisen. De betrouwbaarheid per schaal is goed met een Cronbach's $\alpha=.70$ voor de schaal extraversie, $\alpha=.81$ voor vriendelijkheid, $\alpha=.81$ bij de schaal zorgvuldigheid, $\alpha=.77$ voor emotionele Stabiliteit en $\alpha=.72$ voor de schaal openheid ideeën. De verschillende persoonlijkheidskenmerken correleren volgens de auteurs van de QBF met verscheidene criteriumvariabelen, zoals depressieve gevoelens, eenzaamheid en zelfvertrouwen, hetgeen suggereert dat de validiteit van de schaal goed is (Vermulst & Gerris, 2005).

Broer/zus-relatie. Conflict in de broer/zus-relatie is gemeten met de Conflict-schaal van de Sibling Relationship Questionnaire (SRQ; Buhrmester & Furman, 1990) Deze schaal

bevat 9 items over conflict met hun broer of zus. Een voorbeelditem is: “Hoe vaak zitten jij en deze broer/ zus elkaar te klieren en elkaar te treiteren?”. De adolescent kon op een 5- punt Likert-schaal antwoord geven (1= *nauwelijks* en 5= *extreem veel*). Cronbach’s Alpha voor de subschaal Conflict is goed met een $\alpha=.87$. Een recente studie waarin gekeken is naar factoriële validiteit, de interne consistentie en de constructvaliditeit, laat zien dat de Nederlandse SRQ een valide vragenlijst is om conflict te meten in broer/zus-relaties (Derkman, Scholte, Van der Veld, & Engels, 2010).

Resultaten

Beschrijvende analyses

Tabel 1 geeft de gemiddelden en standaarddeviaties weer van de in deze studie gebruikte variabelen. Uit de correlaties blijkt dat een hogere mate van vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en extraversie allen significant samenhangen met een mindere mate van conflict binnen de broer/zus-relaties. Openheid van ideeën bleek geen significant verband te hebben met conflict.

Tabel 1

Pearson Correlaties, Gemiddelden en Standaarddeviaties voor Persoonlijheidskenmerken en Conflict.

		Conflict	M	SD
0	Conflict	-	2.72	.78
1	Extraversie	-.09*	3.21	.50
2	Vriendelijkheid	-.11**	2.99	.51
3	Zorgvuldigheid	-.18***	2.36	.62
4	Emotionele stabiliteit	-.17***	3.15	.56
5	Openheid van ideeën	.04	2.56	.56

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Assumpties regressieanalyse

Voorafgaand aan de regressieanalyses is gecontroleerd op assumpties. Allereerst is gecontroleerd op de voorwaarde van het meetniveau en daaropvolgend of de predictoren voldoende variantie hebben. Ten derde is gecontroleerd op de voorwaarde of er niet teveel samenhang is tussen de predictoren. Er is gecontroleerd op de voorwaarde van homoscedasticiteit en op normaliteit van residuen. Er is gecontroleerd op de lineariteit van de

relatie tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Ten slotte is gecontroleerd op uitschieters en te invloedrijke respondenten. Aan alle genoemde voorwaarden is voldaan.

Multivariate regressieanalyses

Er is één multivariate hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd om zicht te krijgen op de centrale vraagstelling: “Wat is het verband tussen persoonlijkheid en conflict in broer/zus-relaties van adolescenten?”. In deze analyse is in stap 1 de dummyvariabele seksecombinatie toegevoegd. In stap 2 zijn de vijf persoonlijkheidskenmerken extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën toegevoegd. In stap 3 zijn de interactie-effecten tussen seksecombinatie en de vijf persoonlijkheidsfactoren toegevoegd om antwoord te geven op de vraag of dit verband hetzelfde is voor homogene en heterogene broer/zus-paren.

Uit de analyses blijkt dat de vijf persoonlijkheidsfactoren samen 8,5% van het conflict in broer/zus-relaties verklaren ($F(769) = 11,85, p < .001$). De resultaten staan in tabel 2.

Uit de analyse bleek tegen de verwachting in dat extraversie, in de literatuur gekenmerkt als negatieve persoonlijkheidskenmerk, niet gerelateerd is aan conflict. Dit betekent dat conflict in de broer/zus-relatie niet voorspeld kan worden door het persoonlijkheidskenmerk extraversie.

Uit de analyse bleek volgens verwachting dat vriendelijkheid, in de literatuur gekenmerkt als positieve persoonlijkheidskenmerk, een negatieve relatie heeft met conflict. Dit wil zeggen dat wanneer adolescenten minder vriendelijk zijn binnen de broer/zus-relatie, er sprake is van meer conflict.

Tevens bleek volgens verwachting uit de analyse dat zorgvuldigheid, in de literatuur eveneens gekenmerkt als positieve persoonlijkheidskenmerk, een negatieve relatie heeft met conflict. Dit betekent dat wanneer adolescenten minder zorgvuldig zijn, zij meer conflicten in de broer/zus-relatie rapporteren.

Volgens verwachting bleek uit de analyse dat emotionele stabiliteit, een positieve persoonlijkheidskenmerk, een negatieve relatie heeft met conflict. Minder emotioneel stabielere adolescenten hebben meer conflicten in de broer/zus-relatie.

Uit de analyse bleek tegen de verwachtingen in dat openheid voor ideeën, in de literatuur gekenmerkt als positieve persoonlijkheidskenmerk, een negatieve relatie heeft met conflict. Dit betekent dat adolescenten die minder open staan voor nieuwe ideeën ook minder conflicten rapporteren met hun broer of zus.

Om te onderzoeken of er een verschil is tussen homogene en heterogene broer/zus-paren in het verband tussen persoonlijkheid en conflict in de broer/zus-relatie zijn vijf

interactie-effecten tussen persoonlijkheid en seksecombinatie toegevoegd. Geen enkele van de vijf interactie-effecten was significant. Dit betekent dat het effect van persoonlijkheidskenmerken op conflict niet anders is voor homogene en heterogene broer/zus-paren.

Tabel 2

Multivariate Regressieanalyse voor het Verband tussen Persoonlijkheid en Conflict in Broer/Zus-Relaties.

	Conflict in broer/zus-relaties			
	B	SE	β	ΔR^2
Stap 1				.00
Dummyvariabele voor seksecombinatie	-.05	.06	-.03	
Stap 2				.09***
Extraversie	-.04	.06	-.03	
Vriendelijkheid	-.14	.06	-.09*	
Zorgvuldigheid	-.24	.05	-.19***	
Emotionele Stabiliteit	-.23	.06	-.16***	
Openheid voor ideeën	-.16	.06	.11**	
Stap 3				.00
Extraversie * seksecombinatie	.02	.06	.02	
Vriendelijkheid * seksecombinatie	.07	.07	.07	
Zorgvuldigheid * seksecombinatie	.01	.06	.01	
Emotionele Stabiliteit * seksecombinatie	-.07	.06	-.06	
Openheid voor ideeën * seksecombinatie	-.01	.06	-.01	

Noot Broer/zus-paren werd gedummy-codeerd (0 = homogeen).

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Discussie

In dit onderzoek is onderzocht of er een verband is tussen persoonlijkheid en conflict in broer/zus-relaties van adolescenten. Tevens is een moderatie-effect van dit verband door seksecombinatie onderzocht. De verwachting was dat wanneer er bij deze broer/zus-paren het negatieve persoonlijkheidskenmerk, extraversie, aanwezig was, er sprake was van meer conflict. Bij de positieve persoonlijkheidskenmerken, vriendelijkheid, openheid voor ideeën, emotionele stabiliteit en zorgvuldigheid, zou er een verband zijn met minder conflict. Er kon geen gerichte verwachting uitgesproken worden over de modererende factor door ontbrekende literatuur.

Conflict in de broer/zus-relatie heeft zoals verwacht een significante negatieve relatie met vriendelijkheid. Deze resultaten komen overeen met de onderzoeken van Graziano en Eisenberg (1997) en Lanthier (2007). Wanneer er meer vriendelijkheid is binnen een broer/zus-relatie zullen zij minder conflict hebben met elkaar. Dit kan verklaard worden doordat broers en zussen met meer vriendelijkheid binnen hun relatie ook meer warmte en affectie naar elkaar tonen met als gevolg meer tolerantie en minder snel conflict. Door vriendelijkheid kunnen siblings onderling minder angstig zijn om zich kwetsbaar op te stellen en het gevoel krijgen geaccepteerd te worden door de ander. Door dit vertrouwen kunnen zij onderling een gevoel van acceptatie en betrokkenheid ervaren waardoor minder conflict ontstaat (Berry, Willingham & Thayer, 2000; Sherman, Lansford & Volling, 2006).

Eveneens volgens verwachting is er sprake van een significante negatieve relatie met zorgvuldigheid en conflict in de broer/zus-relatie. Deze resultaten komen overeen met eerder verricht onderzoek. Zorgvuldigheid, binnen de literatuur ook gewetensvolheid genoemd, wordt gecategoriseerd als positieve persoonlijkheidskenmerk (Lanthier, 2007). Broers en zussen die zorgvuldigheid in hun relatie vertonen hebben plichtsbesef, houden zich aan de regels en houden zich aan afspraken (Graziano, Jensen-Campbell, & Hair, 1996). Deze broers en/of zussen zullen daardoor meer zelfdiscipline hebben maar zijn vooral ook betrouwbaar. Evenals bij vriendelijkheid en het gevoel van vertrouwen naar elkaar toe, kan dit zorgen voor minder conflict (Menisini, Camodeca, & Nocentini, 2010).

Conflict in de broer/zus-relatie heeft zoals verwacht een significante negatieve relatie met emotionele stabiliteit. Lanthier (2007) heeft in zijn onderzoek overeenstemmende resultaten gevonden. Een verklaring voor deze negatieve relatie zou kunnen zijn dat zij die laag scoren op emotionele stabiliteit, dus emotionele instabiliteit vertonen, vaak vanuit hun emotie reageren. Zij zijn tevens kwetsbaar en vatbaar voor stressvolle situaties. Adolescenten die lager scoren op emotionele stabiliteit hebben de neiging meer negatieve situaties in hun

leven te ervaren (Jeronimus, Riese, & Sanderman, 2014). Ze zijn sneller boos en gekwetst en doordat zij sneller negatieve gevoelens hebben en vanuit hun emotie reageren lijkt de kans dat zij eerder conflict hebben in de broer/zus-relaties groot (Norris, Larsen, & Cacioppo, 2007).

Een mogelijke verklaring voor minder conflict in de broer/zus-relatie bij deze drie persoonlijkheidskenmerken, vriendelijkheid, zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit, is dat er een betere regulatie van boosheid en frustratie zou zijn. Er wordt vermoed dat mensen met meer vriendelijkheid, zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit in hun persoonlijkheid hun boosheid en frustrerende situaties beter kunnen controleren (Calkins, 1994).

Niet in overstemming met de verwachtingen is er sprake van een significant positieve relatie tussen openheid voor ideeën en conflict in de broer/zus-relatie. Adolescenten die meer openstaan voor nieuwe ideeën hebben dus meer conflicten in de broer/zus-relatie. Deze resultaten komen niet overeen met het onderzoek van Lanthier (2007). Deze onverwachte relatie kan verklaard worden doordat openheid voor ideeën ook van een andere kant bekeken kan worden. In eerdere onderzoeken is openheid voor ideeën gecategoriseerd als positieve persoonlijkheidskenmerk omdat zij die hier hoog op scoren openstaan voor emoties, ongewone ideeën en gedachten hebben en bereid zijn nieuwe ervaringen op te doen en nieuwe dingen uit te proberen. Hoewel deze openheid en bereidheid ervoor kan zorgen dat er tolerantie is naar elkaar, kan het ook zorgen voor creatieve, verder uit elkaar liggende en onconventionele overtuigingen. Deze kunnen op hun beurt weer zorgen voor onenigheid en wellicht ook conflict. Adolescenten die laag scoren op openheid voor ideeën zijn wat conventioneeler en hebben meer traditionele interesses. Zij hebben een voorkeur voor eenvoudig en rechttoe rechtaan (McCrae & Costa, 1989). Wanneer gekeken wordt naar de vragen in de QBF die bij de items van openheid voor ideeën passen, meten deze items ook meer de creatieve overtuigingen. Een voorbeeld van een item staat in het methodedeel beschreven.

Als laatste werd er, tevens tegen de verwachtingen in, geen significante relatie gevonden tussen extraversie en conflict in broer/zus-relaties. Lanthier (2007) vond echter wel een significante negatieve relatie tussen extraversie en conflict. Een verklaring voor de niet significante relatie tussen extraversie en conflict zou kunnen zijn dat extraversie anders is geconceptualiseerd dan in het onderzoek van Lanthier waar de verwachtingen op gebaseerd zijn. Het onderzoek van Lanthier (2007) heeft de Big Five gebaseerd op de definities zoals Goldberg (1990), en niet van McCrae en Costa (1989), ze hebben gedefinieerd. In zijn onderzoek beschreef hij 'Surgency' in plaats van Extraversie, welke subtiele verschillen in definitie bevatten. 'Surgency' wordt gedefinieerd als impulsief, hoge energie en activiteit en

betrokkenheid bij de omgeving. In dit onderzoek wordt een hoge score op extraversie in het meetinstrument gezien als een adolescent dat sociaal, assertief en spraakzaam is. Voor vervolgonderzoek lijkt het daarom interessant om te kijken hoe verschillende conceptualisaties van persoonlijkheidskenmerken samenhangen met verschillende uitkomsten wat betreft kwaliteit van de broer/zus-relaties.

Er is geen significant interactie-effect gevonden tussen seksecombinatie en persoonlijkheid wat betreft de voorspelling van conflict in de broer/zus-relatie. Een verklaring voor de afwezige moderatie is dat er andere modererende factoren aanwezig zijn die wel van invloed zijn op de relatie tussen persoonlijkheid en conflict. Leeftijd zou een rol kunnen spelen, of het verschil in leeftijd tussen de broers en/of zussen. Eveneens zou de positie die de broers en zussen in de kinderrij innemen, een modererende factor kunnen zijn.

Een aantal beperkingen van dit onderzoek is dat er geen rekening is gehouden met de hier eerder genoemde plaats in de kinderrij. Dit zou een belangrijk aspect zijn binnen broer/zus-relaties. Uit onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen persoonlijkheidskenmerken van een kind en de plaats in de kinderrij (Suloway, 1995). Binnen het huidige onderzoek was daar helaas geen ruimte voor. Een andere beperking is dat er voor het meten van de kwaliteit van de broer/zus-relatie gebruik is gemaakt van één vragenlijst (SRQ) ingevuld door één informant. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van zelfrapportage, er zouden ook lijsten ingevuld kunnen worden door ouders, leerkrachten en/of familieleden die de broers en/of zussen goed kennen. Het onderzoek is een cross-sectioneel design, wat wil zeggen dat het niet mogelijk is om uitspraken te doen over causaliteit of (wederkerige) effecten over tijd.

Een sterk punt van dit onderzoek is dat de modererende factor van seksecombinatie in een verband tussen persoonlijkheid en conflict minder vaak is onderzocht. Het is belangrijk, ook wanneer er geen sprake is van een interactie-effect, dit in het onderzoek te vermelden. Bij dit onderzoek is sprake van een grote steekproef, dit zorgt voor een goede validiteit. Het cross-sectioneel design heeft tot slot als sterk punt dat het minder gericht is op het individu, maar kan goed gebruikt worden in onderzoeken naar groepen in een populatie.

Conflict in broer/zus-relaties kan negatieve effecten hebben op het functioneren van kinderen en adolescenten. Met de kennis van dit onderzoek kunnen (ouders van) adolescenten met bepaalde, eventueel meer ‘risicovolle’, persoonlijkheidskenmerken ondersteund worden om een kwalitatief goede broer/zus-relatie te ontwikkelen. Dit kan van meer preventieve aard zijn. Bij al bestaande conflictueuze broer/zus-relaties kan dit door middel van begeleiding of

behandeling zorgen voor afname van conflicten in de relatie. De rol van persoonlijkheid is nog erg onderbelicht, meer onderzoek naar deze rol zou hier verandering in kunnen brengen.

Met de resultaten van dit onderzoek is er meer kennis over de relatie tussen de vijf persoonlijkheidskenmerken van de Big Five en conflict in broer/zus-relaties van adolescenten. Geconcludeerd kan worden dat het verband tussen persoonlijkheid en conflict voor homogene en heterogene broer/zus-paren niet anders is. Een hoge score op vriendelijkheid, zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit zorgt ervoor dat er tussen de broers en/of zussen sprake is van minder conflict. Daarentegen zorgt een hoge score op openheid van ideeën voor meer conflict. Extraversie leek geen relatie te hebben met conflict. Deze gegevens zouden, op het gebied van preventie of begeleiding/ behandeling met betrekking tot het inzicht geven in elkaars persoonlijkheid bij broers en zussen, kunnen zorgen voor ondersteuning in de ontwikkeling van een kwalitatief goede broer/zus-relatie.

Referenties

- Azmitia, M. & Montgomery, R. (1993). Friendship, transactive dialogues, and the development of scientific reasoning. *Social Development, 2*, 202-221.
doi:10.1111/j.1467-9507.1993.tb00014.x
- Bank, L., Burraston, B., & Snyder, J. (2004). Sibling conflict and ineffective parenting as predictors of adolescent boys' antisocial behavior and peer difficulties: Additive and interactional effects. *Journal of Research on Adolescence, 14*, 99-125.
doi:10.1017/S0954579411000836
- Berry, D., Willingham, J., & Thayer, C. (2000). Affect and personality as predictors of conflict and closeness in young adults' friendship. *Journal of Research in Personality, 34*, 84-107. doi:10.1006/jrpe.1999.2271
- Branje, S., Lieshout, C. van, & Aken, M. van (2004). Relations between Big Five personality characteristics and perceived support in adolescents' families. *Family and Social Psychology, 86*, 615-628. doi:10.1037/0022-3514.86.4.615
- Brody, G. (1998). Sibling relationship quality: its causes and consequences. *Annual Review Psychology, 49*, 1-24. doi:10.1146/annurev.psych.49.1.1
- Buhrmester, D., & Furman, W. (1990). Perceptions of sibling relationships during middle childhood and adolescence. *Child Development, 61*, 1387-1398. doi:10.2307/1130750
- Buist, K., Deković, M., & Prinzie, P. (2013). Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review, 33*, 97-106. doi:10.1016/j.cpr.2012.10.007
- Calkins, S. (1994). Origins and outcome of individual differences in emotional regulation. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 59*, 53-72.
doi:10.1111/j.1540-5834.1994.tb01277.x
- Campione-Barr, N. & Smetana, J.G. (2010). "Who said you could wear my sweater?" Adolescent siblings' conflicts and association with relationship quality. *Child Development, 81*(2), 464-471. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01407.x
- Caspi, A., Roberts, B., & Shiner, R. (2005). Personality development: stability and change. *Annual Review of Psychology, 56*, 453-484.
doi:10.1146/annurev.psych55.090902.141913
- Cicirelli, V.G. (1980). A comparison of college women's feelings toward their siblings and parents. *Journal of Marriage and the Family, 42*, 111-118. doi: 10.2307/351939
- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist, 59*, 676-684.
doi:10.1037/0003-066X.59.8.676

- Derkman, M., Scholte, R., Van der Veld, W., & Engels, R. (2010). Factorial and construct validity of the Sibling Relationship Questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment, 26*, 277-283. doi:10.1027/1015-5759/a000037
- DeYoung, C., Quilty, L., & Peterson, J. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal of Social Psychology, 93*, 880-896. doi:10.1037/0022-3514.93.5.880
- Dunn, J. (1988). *The Beginnings of Social Understanding*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Dunn, J. & Brown, J. (1994). Affect expression in the family, children's understanding of emotions, and their interactions with others. *Merrill-Palmer Quarterly, 40*, 120-137
- Dunn, J. & Kendrick, C. (1981). Social behavior of young sibling in the family context: Differences between same-sex and different-sexed dyads. *Child Development, 52*, 1265-1273. doi:10.37/0012-1649.17.3.336
- Dunn, J. & Slomkowski, C. (1992). Conflict and development of social understanding. In C.U Shantz & W.W. Hartup (Eds.), *Conflict in child and adolescent development* (pp 70-92). New York: Cambridge University Press.
- Egan, V. (2008). *The Big Five: neuroticism, extraversion, openness, agreeableness and conscientiousness as an organizational scheme for thinking about aggression and violence*. Cambridge, John Wiley & Sons Press.
- Feinman, S. & Lewis, M. (1983). Social referencing and second order effect in ten-month-old infants. *Child Development, 63*, 103-115. doi:10/1007/978-1-4899-2462-9-7
- Furman, W. & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the qualities of sibling relationships. *Child Development, 56*, 448-461. doi:10.1037/0012-1649.21.6.1016
- Furman, W. & Lanthier, R. (1996). *Sibling Relationships: Their Causes and Consequences*. Personality and Sibling Relationships. Norwood, NJ: Ablex, pp 127-146.
- Gamble, W., Jin Yu, J., & Card, N. (2010). Self-representations in early adolescence: Variations in sibling similarity by sex composition and sibling relationship qualities. *Social Development, 19*, 148-169. doi:10.1111/j.1467-9507.2008.00532.x
- Goldberg, L. (1990). An alternative "description of personality": The Big Five factor structure. *Journal of Social Psychology, 59*, 1216-1229. doi:10.1037/0022-3514.59.6.12.16
- Gray, P., & Feldman, J. (1997). Patterns of age mixing and gender mixing among children and adolescents at an ungraded school. *Merrill-Palmer Quarterly, 42*, 67-86.

- Graziano, G., & Eisenberg, H. (1997) *Agreeableness: A Dimension of Personality*. In Handbook of Personality- Psychology. San Diego, CA: Academic Press.,795-825.
- Graziano, G., Jensen-Campbell, L., & Hair, E. (1996). Perceiving interpersonal conflict and reacting to it: the case for agreeableness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 820-835. doi:0022-3514/96/s3.00
- Jeronimus, B., Riese, H., & Sanderman, R. (2014). Mutual reinforcement between neuroticism and life experiences: a five-wave, 16-year study to test reciprocal causation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 107, 751-764. doi:10.1037/a0037009
- Komarraju, M., Karau, S., Schmeck, R., & Avdic, A. (2011). The Big Five personality traits, learning styles, and academic achievement. *Personality and Individual Differences*, 51, 472-477. doi:10.1016/j.paid.2011.04.019
- Kramer, L. & Bank, L. (2005). Sibling relationships contributions to individual and family well-being: Introduction to the special issue. *Journal of Family Psychology*, 19, 483-485. doi:10.1037/0893-3200.19.4.483
- Lanthier, R. (2007). Personality traits and sibling relationships in emerging adults. *Psychological Reports*, 100, 672-674. doi:10.2466/PRO.100.2.672.674
- Lockwood, R., Klitzmann, K., & Cohen, R. (2001). The impact of sibling warmth and conflict on children's social competence with peers. *Child Study Journal*, 31, 47-69.
- McCoy, J., Brody, G., & Stoneman, Z. (1994). A longitudinal analysis of sibling relationships as mediators of the link between family processes and youths' best friendships. *Family Relations*, 43, 400-408.
- McCrae, R. & Costa, P. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90. doi:10.1037/0022-3514.52.1.81
- Menisini, E., Camodeca, M., & Nocentini, A. (2010). Bullying among siblings: The role of personality and relational variables. *British Journal of Developmental Psychology*, 28, 921-939. doi:10.1348/026151009X479402
- Milevsky, A. (2004). Perceived parental marital satisfaction and divorce: Effects on sibling relations in emerging adults. *Journal of Divorce and Remarriage*, 41, 115-128. doi: 10.1300/JO87v41n01_07
- Milevsky, A. & Heerwagen, A. (2013). A phenomenological examination of sibling relationships in emerging adulthood. *Marriage & Family Review*, 49, 251- 263. doi: 10.1090/01494929.2012.762444
- Noller, P. (2005). Sibling relationships in adolescence: learning and growing together. *Personal Relationships*, 12, 1-22. doi:10.1111/j.1350-4126.2005.00099.x
- Norris, C., Larsen, J., & Cacioppo, J. (2007). Neuroticism is associated with larger and more prolonged electrodermal responses to emotionally evocative pictures. *Psychophysiology*, 44, 823-826. doi:10.1111/j.1469-8986.2007.00551.x
- Prinzle, P., Stams, G.J., Dekovic, M., Reijntjes, A., & Belsky, J. (2009). The relations between parents' Big Five personality factors and parenting: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 351-362. doi:10.1037/a0015823

- Riggio, H. (2001). Relations between parental divorce and the quality of adult sibling relations. *Journal of Divorce and Remarriage*, *36*, 67-82. doi: 10.1300/JO87v36n01_04
- Roberts, B., Walton, K., & Vlechtbauer, W. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, *132*, 1-25. doi:10.1037/0033-2909.132.1.1
- Sanders, R. (2004). *Sibling relationships: Theory and issues for practice*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Saulsman, L., & Page, A. (2004). The five-factor model and personality disorder empirical literature: a meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, *23*, 1055-1085. doi:10.1016/j.cpr.2002.09.001
- Sherman, A., Lansford, J., & Volling, B. (2006). Sibling relationships and best friendships in young adulthood: warmth, conflict, and well-being. *Personal Relationships*, *13*, 151-165. doi:10.1016/1350-4126.06
- Stormshak, E., Bellanti, C., & Bierman, K. (1996). The quality of sibling relationships and the development of social competence and behavioral control in aggressive children. *Developmental Psychology*, *32*, 79-89. doi:10.1037/0012-1649.32.1.79
- Sulloway, F. (1995). Birth order and evolutionary psychology: a meta-analytic overview. *Psychological Inquiry*, *6*, 75-80. doi:10.1207/s15327965pli0601_15
- Vecchione, M., Alessandri, G., Barbaranelli, C., & Caprara, G. (2012). Gender differences in the Big Five personality development: A longitudinal investigation from late adolescence to emerging adulthood. *Journal of Personality and Individual Differences*, *53*, 740-746. doi:10.1016/j.paid.2012.05.033
- Vermulst, A. & Gerris, J. (2005). *QBF: Quick Big Five Persoonlijkheidstest Handleiding [Quick Big Five Personality Test Manual]*. Leeuwarden, the Netherlands, LCD Publications